j • »••

n * : 1 ' <

f i ii '

Vergelijkende bosbouwentomologie in Polen: een boekbespreking

M. C. M. de Jong
Vakgroep Populatie Biologie, Rijksuniversiteit Leiden

Szujecki, A. 1987. Ecology of Forest Insects. Junk, Dordrecht, 600 pp. + XIII ƒ 400,- (Oorspronkelijk Pools 1980)

De inhoud van Szujecki's boek dekt slechts ten dele de titel: het gaat uitsluitend over de vergelijkende entomo-logie van bosoecosystemen, waarbij de nadruk ligt op de Poolse situatie en op het specialisme van de auteur: de bodemfauna. In de eerste vijf hoofdstukken worden globaal de factoren behandeld die van belang kunnen zijn voor het begrijpen van verspreidingspatronen van insekten: abiotische factoren (licht, temperatuur, etc.), voedsel, intraspecifieke factoren (concurrentie e.d.), en regulatie van aantallen (met de nadruk op interspeci-fieke relaties zoals met predatoren en parasieten). Dit wordt gevolgd door een hoofdstuk over interpretatie van inventarisaties, waarbij o.a. aan de orde komen: para-meters voor de karakterisering van verdelingspatronen, ruimtelijke verdeling van insekten, activiteitsritmen, en successie. Hoofdstuk 7 bestaat uit een opsomming van in sektenassociaties in Polen. Het boek eindigt met twee hoofdstukken over de invloed van menselijk {bosbouw-kundig handelen op het voorkomen van insekten.

De tekst leest gemakkelijk en bevat slechts een ge-ring aantal storende drukfouten en foute vertalingen (bv. butterflies i.p.v. moths). De kwaliteit van de afgedrukte foto's is echter zeer slecht; op de meeste foto's zijn de afgebeelde insekten met geen mogelijkheid terug te vinden. Ook gezien de prijs is dit onaanvaardbaar. Wat het boek de lezer biedt is een uiteenzetting van enkele (Poolse?) denkbeelden op het gebied van het vergelijkend oecologisch onderzoek aan bosoecosy-stemen. Dit wordt geïllustreerd met voorbeelden van vergelijkingen tussen bossen met meer en minder men-selijke beïnvloeding. Waarom de auteur alleen dit type oecologisch onderzoek propageert wordt uitgelegd in het hoofdstuk over aantalsregulatie. De auteur verdedigt daar de stelling dat plaagsituaties meestal ontstaan doordat het complexe net van relaties van het plaagor-

ganisme met andere organismen verstoord wordt (bio-cenetic concept genoemd in dit boek). Deze mening en de verantwoording ervan worden goed weergegeven in het volgende citaat (p. 173): "Although the antagonists of the biocenetic concept accumulated a number of facts contradictory to the evidence quote above, the concept is constantly gaining new supporters. This is because it is constructed on a sound, natural basis on the impressive hypothesis that a biocenosis is a self-regulating system with its components remaining in state of dynamic equilibrium."
Deze mening is zeker geen gemeengoed meer in de biologie en wordt in het boek onvoldoende verdedigd tegen feiten die dit idee weerleggen. Deze feiten zelf komen niet eens aan de orde buiten de vermelding in bovenstaand citaat. Daarbij is niet gezegd dat de ge-dachte van een zelfregulerende natuur niet waar zou kunnen zijn, alleen dat (1) het nooit bewezen is en (2) een exactere formulering nodig is om het te kunnen toetsen.

Waarschijnlijk is het niet verdedigen van deze stelling mede te wijten aan het niet vertrouwd zijn met de mo-derne Westeuropese en Amerikaanse literatuur. Het boek bevat geen enkele verwijzing naar deze literatuur. Er is bijvoorbeeld geen enkele venwijzing naar het werk van Amerikanen als A. A. Berrryman en R. N. Coulson, die beiden naast vele artikelen standaardwerken over bosbouwentomologie hebben geschreven. Ook wordt nergens een andere aanpak van de oecologie beschre-ven of bekritiseerd. Ik denk daarbij vooral aan een meer mechanistische en evolutionair biologische benade-ring.
Dit verwijt aan de auteur werkt natuurlijk naar twee kanten; zowel de kennis hier van de Oosteuropese als de kennis daar van de westerse literatuur schijnt onvol-doende te zijn. Persoonlijk vond ik het hoofdstuk over de aantalsregulatie interessant, het is jammer dat litera-tuur-verwijzingen die de stelling van de auteur over het biocoenose-regulatieconcept ondersteunen voorna-melijk in het Pools zijn. Ik denk echter dat het concept onvoldoende algemeen opgaat om er beslissingen over bosbeheer op te baseren. Dat wordt wel gesuggereerd in de laatste twee hoofdstukken van het boek. Mocht mijn mening hierover onjuist zijn, dan zou een uitgebrei-dere en meer onderbouwde presentatie van de argu-menten voor deze hypothese zeker een breder lezers-publiek verdienen dan met dit boek bereikt zal worden.

387